

patrimoni (re

Imatge per a la memòria del franquisme. Inauguració del camp de futbol de Vila-rodona, 10 d'agost de 1940.

**MARIA DOLORS BERNAL I
JOAN CORBALAN**

Historiadors

EINES PER A TREBALLS DE MEMÒRIA ORAL

En els darrers anys hem vist l'embranchida que han tingut els treballs de recerca en què s'utilitza la memòria oral gràcies, en bona part, als moviments que des de diversos àmbits vetllen per la recuperació de la memòria històrica. Aquesta proliferació ha donat lloc a recerques de qualitat ben diversa: així, juntament amb treballs metodològicament rigorosos trobem iniciatives que, sense un projecte d'investigació definit, recullen testimonis orals que són qüestionables com a fonts d'informació per a futures investigacions.

En aquest context, i davant la manca d'una eina metodològica general i sintètica que serveixi de guia per treballar la memòria oral, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona va promoure, amb la coordinació de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i la participació de la Direcció General del Memorial Democràtic, un treball d'equip format per investigadors i responsables municipals de patrimoni. A partir de la diversitat d'experiències i el contrast de punts de vista, es van establir uns objectius comuns i un primer guió dels continguts, tenint en compte tres premisses inicials:

La memòria oral és un mètode de treball atractiu i versàtil, però no és senzill. No pot ser una recollida de testimonis orals a l'engròs sense un projecte al darrere, sinó que ha de ser fruit d'una investigació metòdica i rigorosa.

L'elaboració i l'anàlisi de la font oral és un procés continu, no lineal, en el qual mai no s'ha de perdre la visió de conjunt, des del moment inicial en què es planteja la investigació i s'escull el tema fins que es realitza i difon el treball. Però també cal prendre consciència per conservar els documents que recullen la memòria oral, ja que formen part del patrimoni documental i poden ser d'utilitat per a altres investigacions.

La guia s'adreça a investigadors i a grups de treball interessats i implicats de diferents vessants en aquest tipus de recerca. El redactat obert i adaptable la fa útil per universitaris, instituts d'educació secundària, centres d'estudis, etcètera.

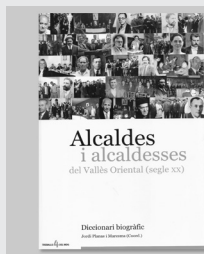
El resultat és una guia estructurada en cinc apartats: «Com dissenyar el projecte», «Com treballar l'entrevista», «Com treballar les fonts elaborades», «On i com deixar el treball» i «Com difondre'l». En cap d'ells hi ha models tancats ni solucions definitives, sinó que la intenció és acompanyar els investigadors en aquesta aventura, plantejant els problemes que poden sorgir en cada pas i oferint formes d'afrontar-los.

La guia es publicarà a principis de 2008 i es distribuirà a ajuntaments, centres d'estudis, arxius i altres institucions i entitats.

Serà presentada en una jornada de treball i debat sobre la memòria oral que tindrà lloc al Pati Manig de Barcelona el dia 26 de gener. La guia que tindrà com a títol Eines per a treballs de memòria oral serà el segon volum de la col·lecció "Eines", editada per la Direcció General de la Memòria Democràtica ■

ssenyes

127

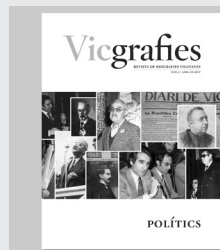
J. PLANAS I MARESMÀ
(coord.)
**Alcaldes i alcaldesses
del Vallès Oriental
(s. XX). Diccionari
biogràfic**

Museu de Granollers, 2006,
300 p., 24€.

La necessitat de tenir biografies de persones que en l'àmbit local hagin fet un paper rellevant és més que certa. En la recerca historiogràfica local, sovint se'ns planteja el dubte de saber qui és qui quan es tracta de personatges que han ocupat càrrecs, bé en la política local o bé en espais sindicals o associatius. No tots ells mereixen biografies llargues i acurades, però sí que és de molta utilitat poder-ne tenir unes referències suficients per poder centrar el personatge. El Museu de Granollers va emprendre l'any 1997 el projecte de recerca que ha conclòs en l'edició d'un extens diccionari biogràfic dels alcaldes i alcaldesses del segle XX del Vallès Oriental. Un projecte d'envergadura que ha comptat amb la col·laboració de 67 autors sota la coordinació de Jordi Planas i Maresma. L'edició del llibre disposa d'una pàgina web complementària (<http://museugranollers.org/alcaldes>) que pretén fer-ne més difusió i alhora ampliar, contrastar i rectificar les informacions recollides en el diccionari. Les més de nou-centes referències biogràfiques ens indiquen l'abast del treball. El llibre, d'un format 21 x 29,7 cm, està llargament il·lustrat amb fotografies que recullen moments de la vida pública dels alcaldes.

En l'elaboració del treball es va partir d'uns paràmetres que permetessin una unificació de criteris en relació a les dades que calia intentar aportar en cada petita biografia: sector econòmic i activitat professional; adscripció política; càrrecs públics, en especial l'acció portada a terme al capdavant de l'ajuntament; participació en associacions d'àmbit local o extralocal (econòmiques, culturals, recreatives); relacions de parentiu, i altres dades biogràfiques que poguessin ser d'interès més enllà de l'àmbit privat. Sens dubte, amb la concreció editorial d'aquest projecte el Museu de Granollers ha creat un model útil i eficaç que convindria imitar.

JOSEP SANTESMASES I OLLÉ

Vicgrafies.
**Revista de biografies
vigatanes**

Centre d'Estudis Socials
d'Osona. Polítics, núm 5, abril
2007

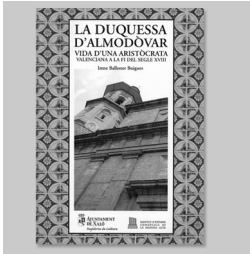
L'any 2005, el Centre d'Estudis Socials d'Osona (CESO) va decidir ampliar les activitats que duia a terme habitualment amb la publicació d'una revista titulada *Vicgrafies*, dirigida als ciutadans de Vic i als osonencs en general, el contingut de la qual seria el relat de la història recent dels diversos col·lectius professionals de la ciutat. Es tractava de confeccionar, en cada número, una biografia col·lectiva d'algun dels oficis representatius del teixit econòmic i social vigatà dels dos darrers segles, tot destacant-ne les personalitats més representatives. Així, cada revista constituïria un monogràfic sobre un sector professional de la ciutat de Vic. La recerca s'hauria de fer a partir de l'escassa bibliografia existent i sobretot mitjançant fonts orals, amb la qual cosa s'aconseguiria rescatar de l'oblit una bona part de la microhistòria local, que d'altra manera hauria desaparegut amb la mort dels protagonistes i dels seus descendents.

La iniciativa va tenir una bona acollida per part de les institucions locals (regidoria de Cultura de l'ajuntament, Fundació Institució Puig Porret i els gremis professionals respectius) i es va posar en pràctica amb periodicitat semestral i disseny d'EumoGràfic. El relat biogràfic exposat en cada número es contextualitza en l'àmbit de la història local i en el de la història general, però es procura també destacar l'especificitat de cada gremi i de cada personatge, amb les anècdotes i vivències de què va ser protagonista i la contribució que va fer en el seu moment al conjunt de la ciutat. Les pàgines del *Vicgrafies* contenen un bon aplec d'il·lustracions, requadres amb informacions diverses, bibliografia especialitzada i un índex onomàstic, amb el doble objectiu de fer més àgil i agradable la publicació i proporcionar un bon nivell d'informació. Fins ara s'han publicat cinc números de la revista, dedicats als metges, hostalers, músics, científics i polítics de Vic. En aquests moments s'està preparant el sisè número, que s'ocupa dels esportistes.

MATIES RAMISA VERDAGUER
Coordinador de Vicgrafies

1
2
6
8
9
10
12

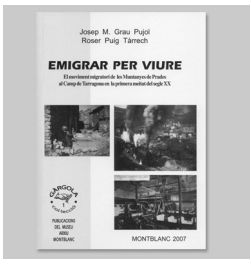
DE trianovetats)

Irene BALLESTER
La duquesa d'Almodòvar

Xaló: Ajuntament de Xaló, Regidoria de Cultura; Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, 2007. 188 p.

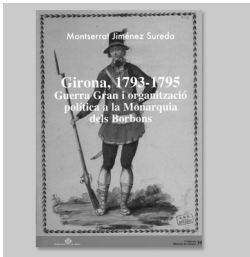
Mitjançant la política de concentració de títols i patrimoni característica de la noblesa de l'Antic Règim, la duquesa d'Almodòvar es convertí en una de les aristòcrates més importants del País Valencià al segle XVIII. L'autora fa èmfasi en les relacions familiars que portaren a aquesta concentració de poder en la persona de la duquesa, així com en les seves possessions a València i a diverses poblacions de la comarca de la Marina Alta, com Ontinyent o Xaló. D'altra banda, també en destaca l'interès per alfabetitzar la població femenina d'aquests municipis, on va crear nombroses escoles per a nenes.

Josep M. GRAU;
R. PUIG
Emigrar per viure

Montblanc: Museu Arxiu de Montblanc i Comarca, 2007. 151 p., 10 €

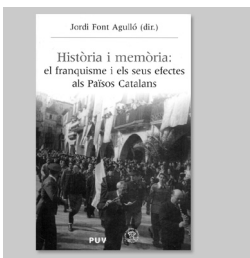
A partir dels primers anys del segle XX, les poblacions de les muntanyes de Prades van començar a perdre habitants, que van començar a emigrar a altres municipis, preferentment del Camp de Tarragona. En aquesta monografia s'estudia aquest important moviment migratori, analitzant-ne les variables demogràfiques i indicant també les poblacions d'origen de les persones i els municipis on es van establir finalment. Per últim, s'estudia el cas concret de la Riba (Alt Camp) i es complementa tota aquesta informació amb uns annexos on es poden trobar el nom, l'edat i altres dades d'aquests emigrants.

M. JIMÉNEZ
Girona, 1793-1795.
Guerra Gran i organització política a la Monarquia dels Borbons

Girona: Ajuntament de Girona, 2006. 637 p.

Girona va ser una de les ciutats més afectades per la Guerra Gran, en ser aquest un conflicte eminentment fronterer. En aquesta monografia s'analitza minuciosament l'evolució de l'enfrontament a la ciutat de Girona: any per any, l'autora estudia diferents aspectes de la guerra, com ara l'organització de la defensa de la ciutat per part del poder local gironí, les pèssimes condicions de l'exèrcit borbònic i les conseqüències econòmiques del conflicte. Cal destacar també els apèndixs documentals, amb informació sobre els voluntaris de la Guerra Gran i mapes de la ciutat de Girona en aquesta època.

J. FONT (dir.)
Història i memòria:
el franquisme i els seus efectes als Països Catalans

Banyoles: CECB; Publicacions de la Universitat de València, 2007. 400 p., 24 €.

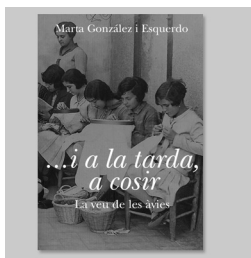
Les aportacions dels Col·loquis de Tardor, celebrats a Banyoles el 2005 i centrats en el franquisme als territoris de parla catalana, es recullen ara en aquest llibre, estructurades en tres àmbits temàtics. El primer analitza diferents aspectes del franquisme des de la perspectiva de la història local, el segon tracta sobre els diferents corrents historiogràfics referents a aquesta època i l'últim se centra en la memòria històrica del franquisme. Cal destacar la participació en aquest recull d'historiadors de l'envergadura de Josep Fontana o Andreu Mayayo, entre altres.

DD.AA
L'Hospitalet, lloc de memòria.
Exili, deportació, repressió i lluita antifranquista

L'Hospitalet de Llobregat: Centre d'Estudis de l'Hospitalet, 2007. 467 p., 25 €.

Partint de la Guerra Civil i fins la dècada dels seixanta, el llibre ressegueix les diferents formes de la implacable repressió franquista, a través de la memòria dels ciutadans i ciutadanes de l'Hospitalet que en van ser víctimes. La primera part tracta de les 54 persones de l'Hospitalet deportades als camps nazis. La segona part és fruit del treball del Grup de Recerca i d'Anàlisi de l'Hospitalet Antifranquista sobre el testimoni oral de 46 persones entrevistades, i inclou una aportació sobre els 23 hospitalencs afusellats al Camp de la Bota.

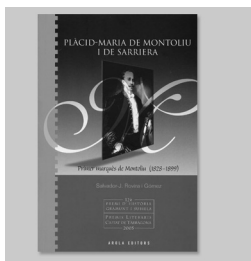
Marta GONZÁLEZ ESQUERDO

... i a la tarda, a cosir.

La veu de les àvies

Manresa: Centre d'Estudis del Bages, 2007. 289 p., 12 €.

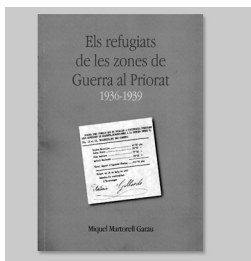
Mitjançant diverses entrevistes, l'autora s'endinsa en la memòria d'una trentena de dones de la comarca del Bages, nascudes entre 1906 i 1941. Aquestes dones han explicat com era la vida quotidiana durant la seva infància i joventut, estructurant aquesta informació de manera cronològica. Podem destacar els records de les entrevistades referents a l'escola, a la Guerra Civil i a la incorporació al món laboral, ja que moltes d'elles treballaven a la indústria tèxtil de la zona.

S.-J. ROVIRA
Plàcid-Maria de Montoliu i de Sarriera.
Primer marquès de Montoliu (1828-1899)

Tarragona: Arola Editors, 2007. 214 p., 21 €.

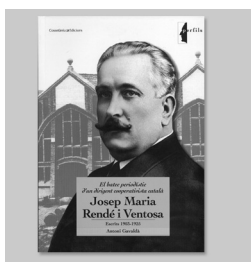
Plàcid-Maria de Montoliu va ser un dels personatges més importants de la Tarragona del segle XIX: va ostentar diversos càrrecs públics, com ara l'alcaldia de Tarragona o la presidència de la Diputació, i seguí la seva carrera política a Madrid, on va ser diputat i senador. També destaca l'empremta del marquès de Montoliu dins del món cultural tarragoní, on va participar activament en institucions com ara la Societat Arqueològica Tarraconense o la Comissió de Monuments. Aquesta biografia es complementa amb un complet estudi genealògic de la família Montoliu, que abasta del segle XI al XX.

M. MARTORELL
Els refugiats de les zones de Guerra al Priorat (1936-1939)

[Falset]: Arxiu Comarcal del Priorat; Centre Cultural i Recreatiu La Unió, 2006. 185 p., 12 €.

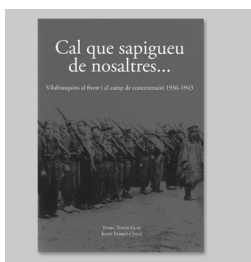
Durant la Guerra Civil, les poblacions del Priorat, com moltes altres de Catalunya, van rebre un important nombre de refugiats de diferents llocs de l'Estat espanyol considerats zones de guerra. Aquest treball fa un estudi minuciós del fenomen, estudiant-ne l'organització des de la Generalitat republicana, comptabilitzant exhaustivament el nombre de refugiats a tota la comarca, poble per poble, i establint un índex onomàstic d'aquests refugiats, indicant-ne també la procedència.

Antoni GAVALDRÀ
El batec periodístic d'un dirigent cooperativista català:
Josep Maria Rendé i Ventosa

Valls: Cossetània Edicions, 2007. 237 p., 18,50 €.

Josep Maria Rendé va ser un dels principals teoritzadors del cooperativisme agrari al Camp de Tarragona i en especial al seu poble, l'Espluga de Francolí, on va materialitzar totes les seves idees en l'edifici cooperatiu. Com a exponent de la burgesia catalanista de l'època, formà part de la Mancomunitat, de la qual fou nomenat cap d'Acció Social Agrària. Des d'aquest càrrec va continuar divulgant les seves teories cooperativistes, mitjançant una gran quantitat d'articles en diversos mitjans escrits. Setanta-cinc d'ells es poden trobar en aquest estudi, classificats segons la temàtica.

Enric TOMÀS GUIX i Josep FERRET I JULIÀ
Cal que sapiguen de nosaltres...

Vilafranca del Penedès: Ajuntament de Vilafranca del Penedès, 2006. 398 p.

Mitjançant l'entrevista, s'han recollit els testimonis d'una vintena de vilafranquins que van viure la Guerra Civil al front, en un llibre que inclou també fragments de cartes i d'un dietari. A més del conflicte, les narracions moltes vegades fan esment de l'època de la República, el 6 d'octubre de 1934, el 18 de juliol de 1936 i la revolució posterior. Els testimonis expliquen les vicissituds passades als diferents fronts de guerra i com, en finalitzar aquesta, van ser fets presoners; igualment relaten els períodes passats a camps de concentració, els judicis i, en molts casos, posterior servei militar amb els «nacionals». És la visió dels qui, de manera voluntària o sobretot per lleva, van haver d'anar al front.